

infovictims.cz

PRÁVA OBĚTI
TRESTNÉHO ČINU

Název: Práva oběti trestného činu

Autor: Bílý kruh bezpečí, o.s.

Ilustrace: Último Take

Složení: Isfolio

První vydání: Září 2013

infovictims.cz

**PRÁVA OBĚTI
TRESTNÉHO ČINU**

Stali jste se vy, někdo z vašich blízkých nebo známých obětí trestného činu? Máte nedostatek informací o tom, jak probíhá vyšetřování trestného činu? Zajímá vás, kdo vám nahradí způsobenou škodu?

Na tyto otázky a mnohé další vám nabízíme odpovědi, které pro vás připravili odborníci z Bílého kruhu bezpečí, o. s.

V poradnách Bílého kruhu bezpečí jsme připraveni vám bezplatně a diskrétně poradit s přihlednutím ke konkrétnímu případu a individuálním otázkám.

JAKÉ ZMĚNY SE V CHOVÁNÍ OBĚTI MOHOU PROJEVIT PO TRESTNÉM ČINU?

MOŽNÉ NÁSLEDKY TRESTNÉHO ČINU:

finanční ztráta, fyzické zranění, psychické změny, sociální problémy, praktické starosti.

PO TRESTNÉM ČINU, A TO I S ČASOVÝM ODS TUPEM, SE MOHOU OBJEVIT NÁSLEDUJÍCÍ STAVY:

pocity opuštěnosti, neskutečnosti, úzkosti, zlosti, strachu a viny, nejistoty, neschopnost koncentrace a jasného myšlení, zhoršené chápání a interpretování informací, změny nálad, od naprostého zoufalství a strachu až k euforické veselosti, problémy se spánkem, ztráta sebedůvěry, potřeba být sám(a), panika, rostoucí podezřívavost, zvýšená potřeba péče a ohledů.

PSYCHICKÁ REAKCE NA TRESTNÝ ČIN SE MŮŽE PROJEVIT I TĚLESNĚ, NAPŘÍKLAD TAKTO:

tělesná slabost, ochromení, tlak v hrudi, nepravidelný srdeční rytmus, nespavost a ztráta chuti k jídlu, pocit bolesti, bolest hlavy, nutkání k pláči.

**REAKCE OBĚTÍ
TRESTNÝCH
ČINŮ JSOU VELMI
ROZMANITÉ
A VŽDY
INDIVIDUÁLNÍ.**

VÁHÁTE, ZDA OZNÁMIT, NEBO NEOZNÁMIT TRESTNÝ ČIN?

JAK A KDE TRESTNÝ ČIN OZNÁMIT?

Bezodkladně můžete trestný čin oznámit vždy zavoláním na tísňovou linku 158, která zajistí pomoc a výjezd na místo kdekoli v ČR. Písemně nebo ústně můžete podat oznámení na Policii ČR (nikoliv však městské nebo obecní policii) nebo státnímu zastupitelství, nejlépe podle místa, kde byl trestný čin spáchán. V případě písemného trestního oznámení se doporučuje odeslat oznámení doporučeně poštou nebo si nechat potvrdit doručení na kopii u pracovníka podatelny policie nebo státního zastupitelství, kde trestní oznámení podáte.

V případech závažných trestných činů (násilí na dětech, znásilnění, loupež apod.) doporučujeme podat trestní oznámení přímo na specializovaný útvar kriminální služby a vyšetřování. Adresy na tyto útvary naleznete na internetu nebo se můžete zeptat na místním oddělení policie. Adresy vám také poskytne 24 hodin denně a 7 dní v týdnu linka krizové pomoci Bílého kruhu bezpečí na tel.: 257 317 110.

**VAŠE
ROZHODOVÁNÍ
MOHOU OVLIVNIT
INFORMACE O
TOM, JAK SPRÁVNĚ
TRESTNÝ ČIN
OZNÁMIT.**

CO BY MĚLO TRESTNÍ OZNÁMENÍ OBSAHOVAT?

Trestní oznámení formulujte stručně a srozumitelně. Mělo by z něj být zřejmé, kdo, kdy a kterému policejnímu útvaru trestní oznámení podává. Uveďte své jméno i adresu, na které vás policie může po oznámení kontaktovat. Je vhodné rovněž uvést své telefonní číslo.

Dále se dozvíte, co by měl oznamovatel v trestním oznámení uvést.

JAK NAPSAT TRESTNÍ OZNÁMENÍ?

**OZNAMOVATEL
MUSÍ POLICII
VÝSLOVNĚ
POŽÁDAT O
INFORMACI,
JAK BYLO JEHO
OZNÁMENÍ
VYŘÍZENO.**

V trestním oznámení by měla být popsána totožnost všech účastníků trestného činu, zejména pachatele a oběti. Jestliže oznamovatel nezná jejich totožnost, uvede co nejpodrobnější popis osoby a jejich vnějších projevů. Vhodné je uvést zvláštní znamení, kterých si oznamovatel povšiml (např. tetování, přízvuk při mluvení, vada řeči, jizvy či jiná zranění). V trestním oznámení je možné uvést i motiv jednání

pachatele. Vhodné je popsat jednání všech zúčastněných osob, včetně následků trestného činu, především škody na zdraví a majetku, příp. další způsobené škody. Na závěr doporučujeme připojit veškeré důkazy, o kterých oznamovatel v souvislosti s trestným činem ví (nástroje či zbraně, listiny a další písemné důkazy, svědky, kteří k činu mohou vypovídat).

JAK SE DOZVÍM REAKCI POLICIE NA TRESTNÍ OZNÁMENÍ?

Právo na vyznění o tom, jak bylo oznámení vyřízeno, nevzniká automaticky. Stane se tak pouze v těch případech, kdy o to oznamovatel výslovně požádá.

POVINNOST OZNÁMIT NEBO PŘEKAZIT TRESTNÝ ČIN

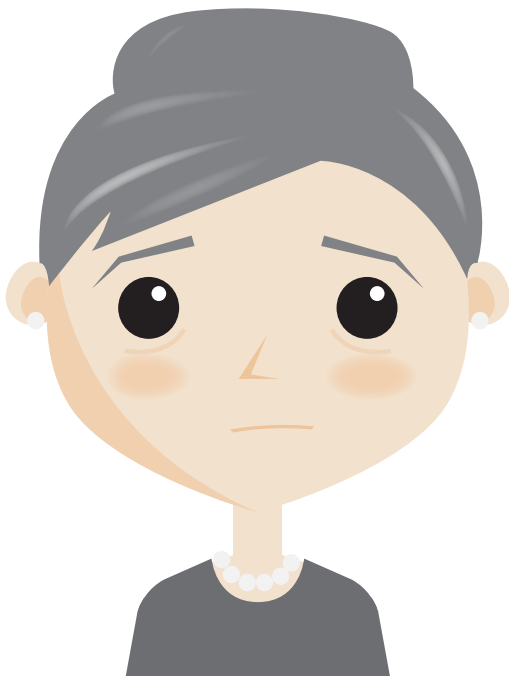
POVINNOST PŘEKAZIT TRESTNÝ ČIN:

Trestní zákoník u vyjmenovaných trestných činů (např. pohlavní zneužívání nebo znásilnění) ukládá povinnost tyto činy překazit v případě, že se hodnověrným způsobem občan dozví, že někdo takový trestný čin připravuje nebo páchá. Pokud tak neučiní, bude sám trestně odpovědný.

POVINNOST OZNÁMIT TRESTNÝ ČIN:

Trestní zákoník u vyjmenovaných trestných činů (např. týrání svěřené osoby) ukládá povinnost tyto činy oznámit v případě, že se hodnověrným způsobem občan dozví, že někdo takový trestný čin spáchal. Pokud tak neučiní, bude sám trestně odpovědný.

**NĚKDY SE
VYSTAVUJE
TRESTNÍMU
STÍHÁNÍ I TEN,
KDO NEPŘEKAZÍ
NEBO NEOZNÁMÍ
TRESTNÝ ČIN.**

VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU

**POČÁTEČNÍ
STADIA
TRESTNÍHO
ŘÍZENÍ JSOU
VELMI DŮLEŽITÁ.**

První fází přípravného trestního řízení je prověřování, během kterého policejní orgán **prověřuje**, zda došlo ke spáchání trestného činu a kdo je z jeho spáchání podezřelý.

Fáze **vyšetřování** je zahájena vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání konkrétní osoby pro konkrétní trestný čin.

V průběhu vyšetřování má policejní orgán možnost vyslechnout pachatele trestného činu, oběť

trestného činu, vyslechnout další svědky, zajistit listinné či věcné důkazy, nechat zpracovat **znalecké posudky**, příp. provést další úkony. Oběť trestného činu je v některých případech předvolávána i opakovaně, a to k doplnění svého výslechu. **Oběť trestného činu je policejním orgánem poučena o svých právech a povinnostech, zejména o možnosti připojit se s nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení, měla by být rovněž poučena o možnosti podat žádost o peněžitou pomoc od státu. Vyšetřování trestného činu pak může trvat různě dlouho, většinou v řádech měsíců.**

Dohled nad průběhem přípravného trestního řízení má **státní zástupce**. Pokud státní zástupce dospěje k závěru, že byl spáchán trestný čin a podařilo se shromáždit dostatek důkazů o takovém trestném činu, **podá k soudu obžalobu** na konkrétní osobu. Jinak trestní řízení zastaví. Následně soud podanou obžalobu projedná v hlavním líčení nebo i bez jednání.

ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

V rámci hlavního líčení je přednesena **obžaloba** a je provedeno dokazování (výslech obžalovaného a svědků včetně poškozeného, provedeny jsou listinné a věcné důkazy). Následují závěrečné řeči státního zástupce a obhájce obžalovaného. K dopadu trestného činu na svůj život se může vyjádřit i oběť. Jako poslední má právo vyjádřit se obžalovaný. Oběť trestného činu je v postavení poškozeného a má **právo zúčastnit se hlavního líčení**. Pokud je poškozený předvolán k soudu jako svědek, je jeho povinností dostavit se a vypovídat. Může se však stát, že si určitou konkrétní okolnost nemůže vybavit. Může odpovédět, že si tuto okolnost nevybavuje, či si nevzpomíná. Je rovněž možné, aby si jako svědek přinesl ke své výpovědi sepsané poznámky ohledně průběhu trestného činu, případně se odvolal na svou výpověď v přípravném řízení.

ŘÍZENÍ PŘED
SOUDEM JE
VEŘEJNÉ.

Zásady trestního řízení: Presumpce nevinny - na každého je hleděno, jako by byl nevinen, a to až do doby rozhodnutí soudu o vině. Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví. Orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti - není tedy povinností svědků či obětí trestných činů shromažďovat důkazy o spáchání trestného činu. Zásada ústnosti a přímosti soudního řízení - důkaz se provádí tak, že jsou svědci, znalci, obžalovaný, poškozený vyslechnuti soudem. Řízení před soudem je veřejné. Veřejnost je vyloučena jen v případech, kdy by veřejné projednání věci mohlo ohrozit utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost či jiný důležitý zájem svědka.

ROZHODNUTÍ

V praxi je možné setkat se s následujícími rozhodnutími v rámci trestního řízení:

» **Trestní příkaz.** V případech méně závažných trestných činů, u kterých zákonem stanovená horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let, rozhoduje pouze samosoudce. Ten může rozhodnout i bez nařízení jednání a vydat tzv. trestní příkaz, kterým rozhodne o vině i trestu pro obviněného. Proti trestnímu příkazu nemá poškozený právo podat odpor, a to do žádné části trestního příkazu.

» **Usnesení** je rozhodnutím procesního charakteru. Proti usnesení o zastavení trestního stíhání je možné podat stížnost ve lhůtě tří dnů ode dne doručení usnesení do vlastních rukou účastníka.

» **Rozsudek.** Proti rozsudku soudu, který v dané věci rozhodoval jako první, je možné podat odvolání ve lhůtě osmi dnů ode dne doručení rozsudku do vlastních rukou. Nadřízený soud věc znovu projedná

a ve věci rozhodne, buď tak, že rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdí, nebo odvolání vyhoví, a pak sám ve věci rozhodne, nebo věc vrátí zpět soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. **Pokud bylo v rámci rozsudku rozhodnuto i o nároku na náhradu škody, může proti rozhodnutí podat odvolání také poškozený, ale pouze v té části, která se týká rozhodnutí o náhradě škody.**

V okamžiku, kdy již není možné proti rozhodnutí soudu prvního stupně podat odvolání či stížnost, nabývá rozhodnutí právní moci a může být vykonáno. Na rozhodnutí se vyznačí soudem doložka právní moci a může být vykonán na pachateli trest, zároveň **poškozený může**

**ROZSUDEK
MUSÍ BÝT VŽDY
VYHLÁŠEN
VEŘEJNĚ.**

začít vymáhat náhradu škody po pachateli.

Proti pravomocnému rozhodnutí je možné využít tzv. mimořádných opravných prostředků: dovolání (toto může podat pouze státní zástupce a obviněný, který musí být zastoupen advokátem), **stížnost pro porušení zákona** (může podat pouze ministr spravedlnosti) a **návrh na obnovu řízení** (vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly odůvodnit jiného rozhodnutí o vině nebo o náhradě škody).

SOUDCE je právník, který byl jmenován prezidentem republiky do funkce soudce. Jako odborník rozhoduje v některých případech sám, konkrétně v případech méně závažných trestných činů, za které je možné uložit trest odnětí svobody s horní hranicí nepřesahující 5 let. V jiných případech rozhoduje v soudním senátu spolu s dalšími dvěma soudci - laiky v senátu. Soudce rozhoduje o tom, zda je pachatel konkrétním jednáním vinen, v případě, že ano, rozhodne zároveň o tom, jaký trest pachateli uloží.

Soudce řídí průběh trestního řízení před soudem a rozhoduje o tom, jaké svědky v rámci řízení před

**SOUDCE
ROZHODUJE
O VINĚ A
TRESTU, STÁTNÍ
ZÁSTUPCE
PODÁVÁ
OBŽALOBU.**

soudem vyslechne. V rámci výsledku zjistí totožnost předvolaného svědka, kterého poučí o tom, jaká má v rámci řízení před soudem práva i povinnosti a požádá svědka, aby ten vlastními slovy popsal průběh trestného činu tak, jak si jej pamatuje. Následně mu pokládá doplňující otázky tak, aby zjistil co možná nejpřesněji, jak ke spáchání trestného činu došlo a jaké následky trestný čin měl. Pak mohou položit otázky i další osoby, a to členové senátu, státní zástupce a obhájce pachatele. Rovněž pachatel dostane prostor položit otázky svědkovi či se vyjádřit k jeho výpovědi.

OBVINĚNÝ MÁ PRÁVO NA TO, ABY BYL V RÁMCI TRESTNÍHO ŘÍZENÍ ZASTUPOVÁN ADVOKÁTEM.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE je právník, který byl jmenován ministrem spravedlnosti státním zástupcem, který zejména dozoruje přípravné trestní řízení, podává obžalobu na pachatele trestných činů a obžalobu před soudem zastupuje. V rámci řízení před soudem sedí státní zástupce po pravé ruce soudce či senátu.

PŘÍSLUŠNÍK POLICIE. Policie je složka, která má mimo jiné za úkol vyšetřovat jednotlivé trestné činy, jejichž spáchání je policii oznámeno, ale také těch, o jejichž spáchání se dozví z vlastních zdrojů.

PACHATEL je osoba, která se dopustila trestného činu. V jednotlivých stádiích trestního řízení je označován rozdílně: **Podezřelý**,

tak je označen pravděpodobný pachatel ve stadiu prověřování. **Obviněný**, tak je označen pachatel obviněný ze spáchání konkrétního trestného činu, ve stadiu vyšetřování od okamžiku, kdy je proti jeho osobě zahájeno trestní stíhání. **Obžalovaný**, tj. pachatel v průběhu řízení před soudem. **Odsouzený**, tak je označován pachatel poté, co je soudem definitivně rozhodnuto o jeho vině, druhu a výši trestu a rozsudek soudu nabude právní moci.

OBHÁJCE OBVINĚNÉHO.

Pachatel trestného činu má právo na to, aby byl v rámci trestního řízení zastupován advokátem, tedy právníkem profesionálem. Obhájce může klást všem svědkům otázky, žádat, aby byli vyslechnuti další svědci, může předkládat listinné či jiné, např. věcné důkazy. Obhájce si obviněný může zvolit sám dle svého rozhodnutí a na své vlastní náklady. V případě závažnějších trestných činů však obviněný musí mít obhájce vždy. Pokud si jej tedy nezvolí v takovémto případě sám, ustanoví mu obhájce soud (obhájce ex off). Obhájce obžalovaného sedí vždy po levé ruce soudce spolu s obžalovaným.

OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU A JEJÍ PRÁVA

Oběť trestného činu je dle našeho trestního práva označována též jako poškozený a v rámci trestního řízení je nadána řadou práv (poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, byla mu způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil).

Zvlášť zranitelnou obětí je dítě, osoba postižená vážným hendikepem, oběť trestného činu obchodování s lidmi a oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím se zvýšeným nebezpečím druhotné újmy. Těmto osobám je věnována zvýšená ochrana (např. při podání vysvětlení a výslechu).

Poškozený má mimo jiné právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisu, má právo účastnit se hlavního líčení, má také právo navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému

**ZVLÁŠŤ
ZRANITELNÝM
OBĚTEM JE
VĚNOVÁNA
ZVÝŠENÁ
OCHRANA.**

povinnost nahradit škodu, kterou poškozenému způsobil. Návrh na náhradu škody spolu s jejím vyčíslením musí být podán nejpozději před dokazováním u hlavního líčení. V návrhu musí být uvedeno, v jaké výši a z jakého důvodu je nárok na náhradu škody u soudu uplatňován.

ZMOCNĚNĚC POŠKOZENÉHO. Poškozený má právo být v rámci trestního řízení zastoupen zmocněncem, kterého si zvolí a dá mu plnou moc. **Zmocněncem může být každá osoba, která je zcela způsobilá k právním úkonům,**

ZMOCNĚNCEM MŮŽE BÝT KAŽDÁ OSOBA, KTERÁ JE ZCELA ZPŮSOBILÁ K PRÁVNÍM ÚKONŮM.

může jím být jak právník, tak také laik, který není v oblasti práva blíže vzdělán. Zmocněncem nemůže být však taková osoba, která v dané trestní věci vystupuje jako svědek, znalec nebo tlumočník. Zmocněnec je oprávněn za poškozeného činit návrhy, ať již na policii, či u soudu, podávat žádosti či opravné prostředky, může se zúčastnit všech procesních úkonů, kterých se může zúčastnit sám poškozený. Kromě toho může poskytovat poškozenému morální, psychologickou, příp. též právní pomoc a podporu. Zmocněnec však zásadně nemůže

podat svědeckou výpověď místo poškozeného u soudu

DŮVĚRNÍK. Oběť má právo, aby ji k úkonům trestního řízení a k podání vysvětlení doprovázel důvěrník. Důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Důvěrník poskytuje oběti potřebnou, zejména psychickou, pomoc, oběť pouze doprovází, představuje tedy obrazně řečeno jen “oči a uši” oběti. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka. Důvěrník může být zároveň zmocněncem oběti. Zmocněnec může jménem oběti jednat.

SVĚDEK je osoba, která měla možnost vnímat okolnosti spáchání trestného činu, ve většině případů na ní byl trestný čin přímo spáchán. Svědek v rámci trestního řízení vypovídá o tom, co měl možnost vidět, slyšet či vnímat jiným způsobem. Svědek je povinen vždy

vypovídat pravdu a má povinnost vždy se na předvolání dostavit k příslušnému orgánu činnému v trestním řízení a vypovídat, tj. svědčit. Svědek může odmítnout vypovídat:

1. pokud je příbuzným obviněného v pokolení přímém, jeho sourozencem, osvojitelem, osvojencem, manželem, partnerem či druhem;

2. pokud by svojí výpovědí mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhovi nebo jiným osobám v poměru rodinném či obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní.

ZNALEC je osoba, která okolnosti trestného činu sama svými smysly nevnímala, avšak je odborníkem na konkrétní oblast, ke které se má v souvislosti s trestným činem vyjádřit.

Policie, státní zástupce či soud žádají o vyjádření znalce, pokud jsou třeba k posouzení trestné činnosti takové znalosti z konkrétního oboru, kterými nedisponují, tzn. například z oblasti ekonomiky, stanovování ceny věci, zdravotnictví, soudního lékařství, psychiatrie, balistiky, grafologie a dalších oborů.

TLUMOČNÍK je osoba, která v rámci trestního řízení tlumočí, příp. překládá listiny osobám, které hovoří jiným jazykem než česky a prohlásí, že česky nerozumí a na překladu příslušných listin trvají.

**SVĚDEK JE
POVINEN VŽDY
VYPOVÍDAT
PRAVDU.**

PRÁVO NA INFORMACE

Policie a státní zástupce oběti sdělí

a. komu a kde může podat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin,

b. kam se může obrátit s žádostí o odbornou pomoc a kde získá další informace o věci,

c. za jakých podmínek má právo na opatření k zajištění jejího bezpečí (např. vykázaní, krátkodobá ochrana),

d. jaké etapy trestního řízení následují po oznámení činu a jaká je úloha oběti v těchto etapách,

e. za jakých podmínek a v jakém rozsahu má právo na peněžitou pomoc.

Dále v řízení o trestném činu, při kterém došlo k újmě na zdraví nebo smrti, jsou orgány činné v trestním řízení povinny poučit poškozeného o podmínkách podání žádosti. Tu poškozený nebo pozůstalý adresuje Ministerstvu spravedlnosti ČR, odbor odškodňování.

Základní povinnost informovat plní i obecní policie, Vojenská policie ČR, Vězeňská služba České republiky nebo celní úřad a zdravotnické zařízení.

Poskytovatel pomoci obětem trestných činů informuje

a. o svých službách, které obětem poskytuje (rozsah, bezplatnost, diskrétnost aj.); pokud požadovaný druh služby neposkytuje, doporučí oběti jiného poskytovatele pomoci obětem trestných činů,

b. o právech obětí trestných činů a právech poškozeného,

c. o průběhu trestního řízení a o postavení oběti jako poškozeného a svědka v něm.

**OBĚŤ MÁ PRÁVO
NA ZÁKLADNÍ
INFORMACE
JIŽ PŘI PRVNÍM
KONTAKTU.**

OBĚŤ MŮŽE ŽÁDAT INFORMACI O PROPUŠTĚNÍ NEBO UPRCHNUTÍ OBVINĚNÉHO Z VAZBY.

Orgán činný v trestním řízení

poskytne oběti informaci, že

a. bylo vydáno pravomocné rozhodnutí, kterým se trestní řízení končí, popřípadě informaci, že trestní řízení nebylo zahájeno, nebo

b. informaci o stavu trestního řízení, s výjimkou případů, kdy by tato informace mohla ohrozit dosažení účelu trestního řízení.

Věznice, poskytovatel zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence **informují oběť na její žádost o**

a. propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby,

b. propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, z výkonu ústavního ochranného léčení nebo z výkonu zabezpečovací detence,

c. přerušení výkonu trestu odnětí svobody,

d. změně formy ochranného léčení z ústavní na ambulantní,

e. změně zabezpečovací detence na ochranné léčení,

f. vydání obviněného nebo odsouzeného do cizího státu nebo jeho předání do jiného členského státu Evropské unie v rámci mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních.

Oběti, které neovládají český jazyk, mají právo být ve vyjmenovaných případech informovány v jazyce, o němž prohlásí, že mu rozumí, nebo v úředním jazyce státu, jehož jsou občany, je-li to možné.

PRÁVO NA POSKYTNUTÍ ODBORNÉ POMOCI

Subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů poskytují obětem odbornou pomoc bezplatně. Jedná se o psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací nebo restorativní programy, a to před zahájením trestního řízení, v jeho průběhu i po jeho skončení a do doby, dokud to vyžaduje účel pomoci.

Služby psychologického a sociálního poradenství jsou oprávněny obětem poskytovat ty subjekty, které získaly oprávnění pro poskytování sociálního poradenství a služeb sociální prevence na základě registrace podle zákona o sociálních službách.

Služby poskytující právní informace nebo restorativní programy, které chtějí být v registru a budou žádat dotaci ze státního rozpočtu na svou činnost, se musí akreditovat u Ministerstva spravedlnosti ČR.

V ČR pomoc a podporu obětem poskytují nestátní organizace. Na předním místě poskytuje od roku 1991 komplexní službu pro oběti, svědky a pozůstalé po obětech trestných činů Bílý kruh bezpečí, který nabízí bezplatně právní informace, praktické rady, setkání s psychologem, krátkodobou terapii, rady, jak získat odškodnění újmy způsobené trestným činem, morální a emocionální podporu, a další individuální podporu (více viz www.bkb.cz).

Další dostupné služby v ČR naleznete např. v Registru poskytovatelů sociálních služeb – <http://iregistr.mpsv.cz/>

**BÍLÝ KRUH
BEZPEČÍ
POSKYTUJE
OBĚTEM
KOMPLEXNÍ
INDIVIDUÁLNÍ
PODPORU A
POMOC.**

PRÁVA POŠKOZENÉHO V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

**ORGÁNY ČINNÉ
V TRESTNÍM
ŘÍZENÍ JSOU
POVINNY
POŠKOZENÉHO
POUČIT
SROZUMITELNĚ O
JEHO PRÁVECH.**

Policie, státní zástupce, soud jsou povinny v každé fázi trestního řízení poškozeného (oběť trestného činu) poučit o jeho právech. Tato práva mu musí srozumitelně, případně opakovaně vysvětlit a poskytnout mu dostatečný prostor a plnou možnost tato práva uplatnit.

Nahlížení do trestního spisu.

Poškozený je ve většině případů zároveň svědkem a tato role může omezit některá práva poškozeného,

konkrétně právo seznamovat se s výpovědí jiných svědků před podáním svědecké výpovědi v rámci hlavního líčení u soudu. Součástí tohoto práva je i možnost činit si ze spisu výpisky a poznámky, popř. si na své náklady pořídit kopie jeho částí či celého spisu. Toto právo lze uplatnit již u policejního orgánu (v přípravném řízení) nebo u soudu v trestní kanceláři (po nařízení termínu hlavního líčení). Pokud je poškozenému odmítnuto nahlédnutí do trestního spisu a státní zástupce toto rozhodnutí potvrdí, může do spisu nahlédnout zmocněnec poškozeného. Poškozený o toto právo může požádat znovu v době, kdy se s obsahem spisu seznamuje obviněný. Měl by o toto právo policejní orgán předem požádat.

Účast na hlavním líčení může být pro poškozeného i povinností, pokud zde má vystoupit jako svědek. V takovém případě lze soud předem písemně požádat o možnost vypovídat v nepřítomnosti obžalovaného případně požádat o oddělenou čekárnu u soudu. Toto právo lze uplatnit na základě vyrozumění soudu o termínu konání hlavního líčení.

Doručování rozhodnutí, proti kterým lze podat opravný prostředek.

Toto právo není třeba výslovně uplatňovat. Adresa, kterou uvede poškozený pro účely doručování, nemusí být shodná s jeho trvalým bydlištěm. Jedná se o jakoukoliv adresu, na které přebírá poškozený poštu a na kterou mu rozhodnutí bude doručeno.

OCHRANA PŘED HROZÍCÍM NEBEZPEČÍM

Policista v případech ohrožení bezpečí oběti provede úkon nebo přijme opatření k zajištění jejího bezpečí. Stejnou povinnost mají celníci, příslušníci Vězeňské služby, vojenští policisté a strážníci obecních policíí.

Policie poskytne za podmínek stanovených zákonem krátkodobou ochranu oběti nebo vykáže násilnou osobu ze společného bydlení.

Soud vydá na žádost oběti předběžné opatření v občanském soudním řízení v případě vážného ohrožení jejího života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti.

Soud nebo státní zástupce vydá předběžné opatření v trestním řízení za podmínek stanovených trestním řádem, která ochrání oběť.

Zákon umožňuje poskytnout zvláštní ochranu svědka nebo utajení totožnosti nebo podoby oběti v postavení svědka.

**POLICISTA
JE POVINEN
ZAJISTIT
BEZPEČÍ OBĚTI
V PŘÍPADĚ JEJÍHO
OHROŽENÍ.**

PRÁVO NA OCHRANU PŘED DRUHOTNOU ÚJMOU

Oběť má právo kdykoli požádat, aby byla při úkonech, kterých se účastní, učiněna potřebná **opatření k zabránění kontaktu s osobou, kterou označila za pachatele. Otázky směřující do intimní oblasti vyslychané oběti** lze klást jen pokud je to nezbytné pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení. Je třeba je klást velmi šetrně a tak, aby nebylo nutné výslech znovu opakovat; jejich formulaci je třeba přizpůsobit věku, osobním zkušenostem a psychickému stavu oběti. Oběť má právo kdykoliv podat **námítky proti zaměření otázky**. Námítka se zapíše do protokolu. O důvodnosti námítky rozhoduje vyslychající orgán.

Oběť může žádat, aby byla v přípravném řízení **vyslechnuta osobou stejného, nebo opačného pohlaví**. Žádosti zvláště zranitelné oběti je nutné vyhovět, nebrání-li tomu důležité důvody. Zamítnutí žádosti se s důvody zamítnutí poznamenají do protokolu o úkonu. Zvláště zranitelná oběť může žádat,

OBĚŤ MÁ PRÁVO PODAT NÁMÍTKY PROTI ZAMĚŘENÍ OTÁZKY.

aby byl přibrán **tlumočnick stejného, nebo opačného pohlaví**.

Tuto oběť je v trestním řízení nutné **vyslychat obzvláště citlivě** a s ohledem na konkrétní okolnosti, které ji činí zvláště zranitelnou. Výslech zvláště zranitelných obětí v přípravném řízení provádí osoba k tomu vyškolená, je-li to možné, a výslech se provádí tak, aby později nemusel být opakován. V případě dalšího výslechu před stejným orgánem je vyslychajícím stejná osoba, nebrání-li tomu důležité důvody. U dětských obětí je tomu tak vždy, s výjimkou případů, kdy se jedná o úkon neodkladný a vyškolenou osobu nelze zajistit. Pokud si zvláště zranitelná oběť nepřeje bezprostřední vizuální kontakt s osobou podezřelou ze spáchání trestného činu (nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede), učiní se, nebrání-li tomu závažné důvody, potřebná **opatření, aby k takovému kontaktu nedošlo**.

PRÁVO NA OCHRANU SOUKROMÍ A PROHLÁŠENÍ OBĚTI. Pokud o to oběť, její zmocněnec, zákonný zástupce, opatrovník nebo důvěrník požádá, vedou se údaje o jejich bydlišti a doručovací adrese, údaje o jejich místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání, a o jejich osobních, rodinných a majetkových poměrech tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení, policisté a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci. Je-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení nebo pro

řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede, zpřístupní potřebné údaje příslušný policista nebo orgán činný v trestním řízení; o zpřístupnění a jeho důvodech učiní záznam do spisu.

PROHLÁŠENÍ OBĚTI. Oběť má právo v kterémkoliv stadiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život. Oběť může učinit prohlášení ústně i písemně.

OBĚŤ MÁ PRÁVO UČINIT PROHLÁŠENÍ O DOPADU TRESTNÉHO ČINU NA JEJÍ ŽIVOT.

PRÁVO NA PŘEKLAD A TLUMOČENÍ

Každý, kdo v rámci trestního řízení prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn při jednání před orgány činnými v trestním řízení používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém uvede, že jej ovládá. V takovém případě jsou ústním jednáním přítomni tlumočníci, kteří tlumočí z českého do cizího jazyka, příp. rovněž pořizují překlady listin, u kterých je to třeba. Náklady spojené s tlumočením a překladem listin jsou hrazeny státem.

NÁKLADY SPOJENÉ S TLUMOČENÍM A PŘEKLADEM LISTIN PRO OBĚTI JSOU HRAZENY STÁTEM.

PRÁVO OBĚTI NA AKTIVNÍ ÚČAST V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

**SOUHLAS
S TRESTNÍM
STÍHÁNÍM BLÍZKÉ
OSOBY MŮŽE
V URČITÝCH
PŘÍPADECH OBĚŤ
UDĚLIT I ODEPŘÍT.**

Právo nedat souhlas s trestním stíháním, resp. vzít souhlas zpět. Souhlas poškozeného s trestním stíháním (tzv. dispoziční právo) je zapotřebí pouze za splnění dvou podmínek.

Za prvé pachatel a poškozený musí být osobami blízkými ve smyslu zákona o rodině, u „osob na roveň postaveným” příbuzným rozhodne orgán činný v trestním řízení. Za druhé se musí jednat o zákonem výslovně stanovený trestný čin. Mezi trestné činy, u nichž je souhlas poškozeného

zapotřebí, patří například trestné činy násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, poškozování cizích práv, ublížení na zdraví v odstavci 1, omezování osobní svobody, vydírání, porušování domovní svobody, krádeže, zpronevěry, podvodu, ale i znásilnění, pokud poškozený je nebo v době spáchání tohoto trestného činu byl ve vztahu k pachateli manželem, partnerem nebo druhem.

Souhlasu k trestnímu stíhání není však i za splnění uvedených podmínek zapotřebí, pokud byla trestným činem způsobena smrt, poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu či poruchu, popř. je mladší 15 let nebo je-li zřejmé, že souhlas nebyl dán (popř. byl vzat zpět) na základě výhrůzek, nátlaku, závislosti či podřízenosti poškozeného ve vztahu k pachateli. Pokud byl souhlas poškozeným již jednou výslovně odepřen, nelze jej opět udělit, resp. žádat, aby byl pachatel pro daný trestný čin stíhán. Toto právo lze uplatnit u policejního orgánu nebo státního zástupce.

Není-li souhlas poškozeného ve stanovených případech výslovně poskytnut, nemůže trestní řízení pokračovat, resp. pachatel nemůže být za trestný čin souzen.

Právo činit návrhy na doplnění dokazování orgány činnými v trestním řízení může poškozený uplatnit u všech orgánů činných v trestním řízení. O tom, že takový návrh na doplnění dokazování učinil, je dobré si pořídit kopii oznámení obsahujícího návrhy, potvrzení o převzetí podání apod. Pokud se rozhodne orgán činný v trestním řízení navržený důkaz neprovést, musí svůj postup poškozenému odůvodnit (např. proč považuje takový důkaz za nadbytečný).

Právo klást u hlavního líčení se souhlasem předsedy senátu svědkům otázky může poškozený uplatnit přímým kladením otázek svědkům v rámci hlavního líčení před soudem. Otázky poškozeného by měly směřovat k prokázání viny a objasnění okolností spáchání trestného činu.

**POŠKOZENÝ MÁ
PRÁVO KLÁST U
HLAVNÍHO LÍČENÍ
SE SOUHLASEM
PŘEDSEDY SENÁTU
SVĚDKŮM OTÁZKY.**

Právo žádat o odstranění závad či průtahů v činnosti policejního orgánu či státního zástupce dává poškozenému možnost upozornit na nesprávný postup orgánu činného v trestním řízení a žádat o nápravu tohoto stavu. Žádost by měla obsahovat upozornění na konkrétní nedostatky či nesprávný postup daného orgánu. Právo může poškozený uplatnit písemným či ústním podáním do protokolu. V případě žádosti směřující proti činnosti policejního orgánu toto právo uplatní u státního zástupce vykonávajícího v dané věci dozor. V případě žádosti směřující proti činnosti státního zástupce právo uplatní u státního zástupce bezprostředně vyššího státního zastupitelství.

Právo vyjádřit se k věci před skončením řízení se před soudem

dává prostor poškozenému, aby vyjádřil své pocity, popř. sdělil pachateli i soudu, jaký byl dopad trestného činu na jeho život. K těmto skutečnostem může soud přihlídnout při ukládání trestu.

Toto právo dá soud poškozenému vždy v případě přítomnosti poškozeného u hlavního líčení, a to po závěrečné řeči státního zástupce. Toto právo není třeba výslovně uplatňovat.

Právo podat stížnost proti

usnesení lze písemně či ústně do protokolu proti jakémukoliv rozhodnutí policejního orgánu, které se poškozeného přímo dotýká, nebo k němuž dal podnět svým návrhem (např. návrh na dokazování). Nejčastěji směřuje stížnost poškozeného proti usnesení policejního orgánu o odložení věci, ale též např. proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání. O stížnosti proti rozhodnutí policejního orgánu rozhoduje státní zástupce, o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce rozhoduje státní zástupce bezprostředně vyššího státního zastupitelství. Stížnost proti

usnesení státního zástupce či soudu lze podat pouze tehdy, pokud to zákon výslovně připouští. Stížnost je nutné podat do 3 dnů od doručení rozhodnutí. Právo podat stížnost lze uplatnit vždy jen u toho orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje.

Právo podat odvolání proti

rozsudku může poškozený pouze proti části rozsudku týkajícího se náhrady škody. Toto právo může poškozený uplatnit písemným podáním u soudu, který rozhodnutí vydal, nejpozději do 8 dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku (odvolání by mělo obsahovat důvody, pro které poškozený nesouhlasí s výrokem rozsudku). Ve věci viny a trestu pachatele nemá poškozený právo podat odvolání.

**POŠKOZENÝ SE
MŮŽE ODVOLAT
POUZE PROTI
ČÁSTI ROZSUDKU
TÝKAJÍCÍHO SE
NÁHRADY ŠKODY.**

MOŽNOSTI MEDIACE A ALTERNATIVNÍ ZPŮSOBY ŘÍZENÍ

V PŘÍPADĚ
PŘEČINŮ
MŮŽE DOJÍT
K PODMÍNĚNÉMU
ZASTAVENÍ
TRESTNÍHO
STÍHÁNÍ NEBO
K NAROVNÁNÍ.

Restorativní justice je koncept trestního soudnictví, který se zaměřuje spíše na obnovení poměrů než na represii. To znamená, že zájem na potrestání pachatele ustupuje do pozadí a je upřednostňováno aktivní zapojení obětí trestných činů do řízení, jsou zdůrazňována jejich práva, zejména právo na satisfakci. Pachatelé jsou vedeni k tomu, aby převzali odpovědnost za své činy a za způsobenou újmu, a aby napravili

škody. Je zde proto využívána hlavně probace a mediace.

V případě trestných činů méně závažného charakteru, které jsou trestním zákoníkem označovány za přečiny, lze **zastavit trestní stíhání podmíněně na určitou zkušební dobu**, příp. může dojít k **narovnání**. Podmínkou je náhrada způsobené škody oběti ze strany obviněného a u narovnání je nutný souhlas poškozeného s takovým postupem. Obětem je možno za určitých podmínek i ze strany státu finančně přispět. V oblasti trestů lze za projev restorativní justice vnímat trest obecně prospěšných prací.

Mediace je mimosoudní zprostředkování řešení sporu mezi obviněným a poškozeným.

Probace je organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, jakož i individuální pomoc obviněnému a působení na něj ve smyslu vedení řádného života.

Úkony probace a mediace v trestním řízení provádí **Probační a mediační služba**, která je organizační složkou státu.

Více informací o Probační a mediační službě naleznete na www.pmscr.cz Informace o Sdružení pro probaci a mediaci v justici naleznete na www.spj.cz

PRÁVO NA PRÁVNÍ POMOC

Poškozený má právo zvolit si pro trestní řízení zástupce – tzv. **zmocněnce**, který pak bude vykonávat jménem poškozeného jeho práva a hájit jeho zájmy. **Zmocněncem může být fyzická i právnická osoba**, může jím být i právní laik. Musí se jednat o osobu způsobilou k právním úkonům a v dané věci nesmí být svědkem, znalcem nebo tlumočnickem. Neexistují žádná **pravidla, jakou formou si lze zmocněnce zvolit**. Učinit tak je možné již ve chvíli, kdy jde poškozený trestný čin oznámit nebo kdykoliv v průběhu trestního řízení. Písemně oznámí příslušnému útvaru policie nebo konkrétnímu soudu, že ho ta a ta osoba (včetně její adresy, data narození, popřípadě dalších údajů, potřebných k její identifikaci) bude nadále zastupovat v trestním řízení jako zmocněnec. Nebo s tímto člověkem přijde na policii či k soudu a policistovi nebo předsedovi senátu či samosoudci tuto okolnost sdělí a on ji uvede do vyšetřovacího spisu nebo do protokolu o hlavním líčení.

Pokud zmocněncem poškozeného bude advokát, poradí si se všemi formálními náležitostmi sám. S advokátem poškozený předem uzavře písemnou smlouvu o zastupování a o jeho odměně. Pokud jsou s přibráním zmocněnce spojeny náklady a poškozený prokáže, že nemá prostředky na jejich úhradu, může soudce (popř. u hlavního líčení předseda senátu) rozhodnout, že má poškozený **nárok na bezplatnou právní pomoc nebo sníženou odměnu zmocněnci**. Podmínkou však je, že poškozený uplatní

nárok na náhradu škody a přibrání zmocněnce je účelné vzhledem k povaze a výši škody. Odůvodněná žádost doložená důkazy o poměrech poškozeného (např. o jeho příjmech) se v takovém případě podává prostřednictvím státního zástupce. Pokud si poškozený zvolil zmocněnce, doručuje soud písemnosti zmocněnci a nikoliv poškozenému (výjimkou může být např. předvolání poškozeného jako svědka).

**KVALITNÍ
ZMOCNĚNĚC
POSÍLÍ
POSTAVENÍ
POŠKOZENÉHO
V TRESTNÍM
ŘÍZENÍ**

PRÁVO NA DOPROVOD DŮVĚRNÍKEM

**DŮVĚRNÍK
POSKYTUJE
OBĚTI
PŘEDEVŠÍM
PSYCHICKOU
A MORÁLNÍ
PODPORU.**

Novým procesním právem, které zavedl zákon o obětech trestných činů, je právo oběti být již při podání vysvětlení a při úkonech trestního řízení doprovázena důvěrníkem. Důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Toto své rozhodnutí oznámí orgánům činným v trestním řízení písemně nebo ústně. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení

obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka. Důvěrníkem může být kdokoli, v koho má poškozený důvěru, resp. jehož přítomnost při výslechu by vnímal jako podporu, např. někdo z rodiny, přátel, kolegů, osoba z pomáhající organizace. Důvěrník poskytuje oběti především psychickou a morální podporu. Stojí obrazně řečeno po boku oběti, ale nemůže zasahovat do průběhu úkonu. I to je pro oběti mnoha trestných činů výraznou podporou, neboť už nebudou zcela samy ve formalizovaném prostředí policie a soudu. **Optimální je, pokud je dotyčná osoba zároveň zmocněncem, který je oprávněn za poškozeného vykonávat práva.**

Pokud by však přítomnost důvěrníka narušovala průběh úkonu, může být z účasti vyloučen. V případě, že se tak stane – například pro nevhodné chování důvěrníka, je nutné oběti umožnit, aby si zvolila důvěrníka jiného. Překážkou pro novou volbu by však mohly být například nepřiměřené obtíže a náklady spojené s odložením probíhajícího úkonu.

CO MŮŽE ZAHRNOVAT NÁROK NA NÁHRADU ŠKODY

Právo lze uplatnit písemně i ústně do protokolu u všech orgánů činných v trestním řízení (doporučujeme uplatnění již v přípravném řízení u policejního orgánu s odkazem na přesné vyčíslení škody později, konkrétně u soudu). Poškozený v něm může vyjádřit svůj požadavek na náhradu způsobené škody a navrhnout, aby soud uložil obžalovanému povinnost škodu nahradit.

Připojit se s nárokem na náhradu škody lze však nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování, zpravidla ihned po zahájení jednání a přečtení obžaloby. Požadovanou náhradu škody je nutné vyčíslit v penězích a odůvodnit.

S připojením se s nárokem na náhradu škody vám může pomoci kterákoliv poradna Bílého kruhu bezpečí v ČR, a to bezplatně. Pokud

**POŽADOVANOU
NÁHRADU
ŠKODY JE NUTNÉ
VYČÍSLIT
V PENĚZÍCH A
ODŮVODNIT.**

soud o nároku nerozhodne v trestním řízení, lze jej následně uplatnit v civilním řízení (žalovat pachatele o náhradu škody).

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, který nabývá účinnosti dne 1. 1. 2014, upravuje mnohé nároky v oblasti náhrady škody nově.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK PŘINÁŠÍ ZÁSADNÍ ZMĚNY OD 1. 1. 2014

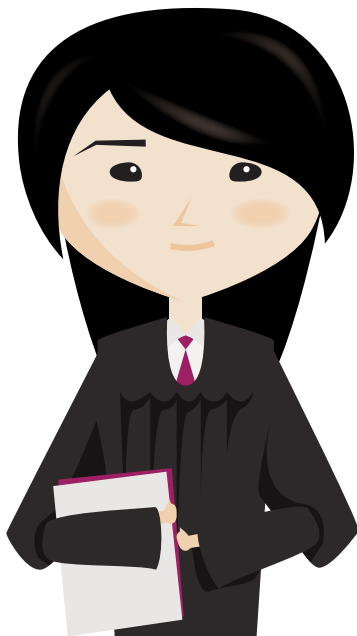
V případě škody na majetku se uplatňuje náhrada hmotné škody, která vznikla v důsledku trestného činu (např. částečně poškozené, zničené či odcizené věci). Způsob vyčíslení škody: na základě účtenek, faktur, popř. potvrzení od prodejce o ceně nového zboží, potvrzení o ceně opravy.

V případě škody na zdraví se uplatňuje jednorázové odškodnění bolesti (tzv. bolestné), a to jak za bolest způsobenou trestným činem na zdraví, tak i za škodu způsobenou jejím léčením či odstraňováním jejích následků. Peněžitá náhrada by měla vyvážit plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy. Dále lze uplatnit **náhradu za ztížení společenského uplatnění,** tj. za trvalé následky

na zdraví mající negativní vliv na uplatnění v životě a ve společnosti (např. výkon dosavadního povolání, dalšího vzdělávání, uplatnění v rodinném, politickém, kulturním a sportovním prostředí), se stanoví podle zásad slušnosti.

Náhrada nákladů spojených s péčí o zdraví. Pro tento účel je třeba si pečlivě uschovat účty za výdaje spojené s léčením (např. zdravotní pomůcky, doplatek na lázeňskou péči, dojíždění do místa poskytování léčby). Lze požadovat i složení zálohy.

Nárok na náhradu ztráty na výděleku v důsledku škody na zdraví. Jedná se o peněžitý důchod (opakované peněžité plnění) v případě, že poškozený v důsledku trestného činu dosahuje nižšího příjmu než před spácháním trestného činu (např. v důsledku nutnosti změnit povolání či zařazení).

V případě usmrcení lze uplatnit nárok na odčinění duševních útrap způsobených pozůstalým usmrcením blízké osoby peněžitou náhradou, dále nárok na výživné pozůstalým, kterým zemřelý poskytoval výživu a úhradu nákladů spojené s pohřbem poškozeného.

V případě vynaložení nákladů na uplatnění nároku proti pachateli se jedná zejména o náklady spojené s přibráním zmocněnce, kterým byl advokát. Tyto náklady budou přiznány, pokud poškozený úspěje alespoň částečně se svým nárokem na náhradu škody proti pachateli v trestním řízení. Soud může přiznat poškozenému proti pachateli též náklady, které jemu osobně vznikly v souvislosti s účastí na trestním řízení.

Právo požadovat zajištění svého nároku na náhradu škody lze uplatnit v písemné žádosti či ústním podání do protokolu. Žádost by měla obsahovat označení movitých i nemovitých věcí, které navrhuje poškozený zajistit, je-li mu známo, že pachatel má takové věci mimo

**SVĚDEČNÉ
SE VYPLÁCÍ
ZPRAVIDLA
BEZPROSTŘEDNĚ
V POKLADNĚ
SOUDU.**

místo svého bydliště. **V přípravném řízení by měl poškozený toto právo uplatnit u státního zástupce** (ten může toto právo uplatnit ve prospěch poškozeného i z vlastní iniciativy, tzn. bez návrhu). **Po nařízení hlavního líčení je toto právo třeba uplatnit u příslušného soudu.**

Smyslem tohoto práva je zajištění nároku poškozeného v případě rizika, že bude uspokojení jeho nároku mařeno.

PENĚŽITÁ POMOC STÁTU

Kromě nároku na náhradu škody má oběť trestného činu právo požádat o peněžitou pomoc státu obětím trestné činnosti podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

Právo požádat o peněžitou pomoc státu obětím trestné činnosti

Smyslem peněžité pomoci státu je poskytnout v případě závažných násilných trestných činů poškozeným včetně pozůstalých rychlou peněžitou pomoc k překlenutí zhoršené sociální situace. To znamená, že o ni lze žádat ihned po trestném činu. Podmínkou poskytnutí pomoci je, že podle výsledků trestního řízení není pochyb o tom, že byl spáchán trestný čin, v jehož důsledku vznikla poškozenému vážná újma.

Toto právo lze uplatnit písemně prostřednictvím žádosti u Odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti ČR (Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2). Formulář žádosti je umístěn na stránkách www.justice.cz pod odkazem „Ministerstvo spravedlnosti“ a následně „odškodňování“.

Komu je peněžitá pomoc státu poskytována?

- a. Oběti, které bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví,
- b. oběti, které byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví,
- c. osobě pozůstalé po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem zemřelého a zároveň v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osobě, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu,
- d. oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítěti, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby.

**O PENĚŽITOU
POMOC STÁTU
LZE ŽÁDAT
IHNEDE PO
TRESTNÉM ČINU.**

JAKÁ JE VÝŠE PENĚŽITÉ POMOCI STÁTU?

Peněžítá pomoc je v případě odůvodněné žádosti vyplacena:

» buď v paušální částce 10 000 Kč u ublížení na zdraví, nebo 50 000 Kč u těžkého ublížení na zdraví,

» nebo ve výši odpovídající skutečnému nároku poškozeného, maximálně však do výše 200 000 Kč (zde je nutné doložit všechna potvrzení o ušlých ziscích, výdajích a nákladech spojených s léčením).

» v případě trestného činu, v jehož důsledku došlo ke smrti, ve výši 200 000 Kč (175 000 Kč, jde-li o sourozence), je-li více pozůstalých, bude poskytnuta peněžítá pomoc celkově max. do výše 600 000 Kč,

» obětem trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítěti, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby, se proplácí náklady spojené s odbornou terapií a jinou odbornou službou až do výše 50 000 Kč.

Co je třeba udělat, aby byla peněžítá pomoc poskytnuta:

- » trestný čin neprodleně oznámit Policii ČR,
- » dát souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu,
- » poskytnout orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost,
- » písemně podat žádost na Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti ČR.

Lze využít dotazník dostupný na stránkách www.justice.cz nebo je možné formulovat svou žádost volně.

**PRO POSKYTNUTÍ
PENĚŽITÉ
POMOCI JE TŘEBA
POSKYTNOUT
ORGÁNŮM ČINNÝM
V TRESTNÍM
ŘÍZENÍ POTŘEBNOU
SOUČINNOST.**

OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU, KTERÁ ŽIJE MIMO ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

**OBĚTEM
TRESTNÝCH
ČINŮ Z JINÉHO
STÁTU NÁLEŽÍ
STEJNÁ PRÁVA
JAKO OBĚTEM
Z ČR.**

Obětem trestných činů, které pochází z jiného státu než České republiky, náleží stejná práva ve shodném rozsahu, jako náleží obětem trestných činů s trvalým pobytem na území České republiky.

Pro tyto oběti může být velkou pomocí právo jednat před orgány činnými v trestním řízení ve svém mateřském jazyce, včetně práva na překlad základních dokumentů, které jsou v rámci trestního řízení vydávány.

Pokud se stane obětí trestného činu cizinec v době pobytu na území České republiky, může být policejním orgánem vyslechnut v rámci přípravného řízení, a to ještě před zahájením trestního stíhání, formou tzv. neodkladného a neopakovatelného úkonu, tak, aby výslech oběti trestného činu – cizince již nemusel být prováděn v rámci řízení před soudem. K tomuto postupu orgány činné v trestním řízení přistupují zejména tehdy, pokud hrozí zmaření, zničení nebo ztráta důkazu, kdy provedení důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu, příp. se jedná o takový úkon, který nebude možné provést před soudem například proto, že oběť trestného činu odcestuje zpět do své mateřské země. Provedení výslechu je v takovémto případě přítomen soudce, který dohlíží na zákonnost takového postupu.

PRÁVO NA OCHRANU

**PODMÍNKOU
UTAJENÍ IDENTITY
SVĚDKA JE REÁLNÁ
HROZBA ČI RIZIKO
SPOJENÉ S JEHO
VÝPOVĚDÍ.**

**Oběť může požádat o
informace o**

- a. propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby,
- b. propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody,
- c. přerušení výkonu trestu odnětí svobody,
- d. propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu ústavního ochranného léčení,
- e. změně formy ochranného léčení z ústavní na ambulantní,
- f. propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu zabezpečovací detence,
- g. změně zabezpečovací detence na ochranné léčení,
- h. jakémkoliv vydání obviněného nebo odsouzeného do cizího státu nebo jeho předání do jiného členského státu Evropské unie v rámci mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních.

Pokud si oběť o takovou informaci nepožádá a obviněný nebo odsouzený byl propuštěn nebo uprchl a přitom existuje důvodná obava, že svědkovi hrozí nebezpečí v souvislosti s jeho pobytem na svobodě, orgán činný v trestním řízení, Probační a mediační služba ČR, věznice, zdravotnické zařízení, v němž odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence neprodleně o této skutečnosti svědka informuje, a to prostřednictvím policejního orgánu, který vede nebo vedl trestní řízení v dané věci.

Právo na utajení identity oběti jako svědka lze uplatnit formou ústní žádosti vznesené před zahájením protokolace výpovědi poškozeného, resp. svědka či ústního podání učiněného do protokolu před zahájením prvního úkonu u policejního orgánu.

Na uplatnění uvedeného postupu není právní nárok. V případě žádosti posoudí naplnění podmínek policista jednající za policejní orgán. Poškozený může požádat státního zástupce o přezkoumání závěru policejního orgánu.

ODDĚLENÉ ČEKÁRNY PRO POŠKOZENÉ A SVĚDKY OBŽALOBY

Některé soudní budovy jsou vybaveny tzv. **oddělenými čekárnami pro poškozené**, resp. svědky. Účelem těchto čekáren je umožnit, aby poškození či svědci nemuseli v době čekání být před jednací místností v blízkosti dalších osob (např. dalších svědků obhajoby). I pokud soudní budova není vybavena takovými čekárnami, má možnost soudce v odůvodněných případech například umožnit poškozenému či svědkovi, aby do předvolání vyčkal v prostoru soudní kanceláře (např. spisovny).

Toto právo lze uplatnit písemnou žádostí:

- » před nařízením hlavního líčení – u státního zástupce,
- » po nařízení hlavního líčení – u předsedy senátu, který bude o věci jednat (lze zjistit na spisovně dle spisové značky soudu, popř. u státního zástupce).

Na využití oddělené čekárny či jiných prostor nemá však poškozený, resp. svědci nárok. Záleží vždy na rozhodnutí soudce, zda tuto možnost využije, a proto by žádost měla obsahovat důvody, které vedly k podání žádosti.

Vyloučení veřejnosti při podání svědecké výpovědi

Toto oprávnění může být uplatněno zejména v případě ohrožení bezpečnosti či jiného důležitého zájmu svědků, avšak svědek sám nemá na takový postup právní nárok, to znamená, že záleží na rozhodnutí soudu, zda vyloučení veřejnosti připustí. Je proto dobré v žádosti popsat konkrétní důvody, pro které je takový postup žádán. K vyloučení veřejnosti z účasti na hlavním líčení je oprávněn soud. Toto právo tedy lze uplatnit písemnou žádostí před zahájením hlavního líčení u předsedy trestního senátu, který bude ve věci jednat (lze zjistit z vyrozumění soudu nebo na spisovně dle spisové značky soudu).

**SVĚDKI MOHOU
BÝT CHRÁNĚNI
ODDĚLENÝMI
ČEKÁRNAMI ČI
VYLOUČENÍM
VEŘEJNOSTI.**

OCHRANA IDENTITY SVĚDKA

Je právem soudu učinit opatření k ochraně svědka, zejména utajit jeho podobu či umožnit mu vypovídat v hlavním líčení v nepřítomnosti obžalovaného. Toto právo lze uplatnit formou písemné žádosti či ústního podání učiněného do protokolu do doby před zahájením hlavního líčení u:

- » státního zástupce – před nařízením hlavního líčení,
- » předsedy senátu, který bude o věci jednat – po nařízení hlavního líčení.

Na uplatnění takového opatření nemá svědek právní nárok a záleží tedy na rozhodnutí soudu (předsedy senátu), zda tento postup na základě žádosti svědka uplatní. Předseda senátu by měl vyhovět, pokud je obava, že by svědek v přítomnosti obžalovaného nevypověděl pravdu, popř. jemu nebo jeho blízkým hrozí na základě podaného svědectví nebezpečí. Nelze očekávat, že by předseda senátu vyhověl žádosti o utajení podoby, pokud se jedná o svědka, kterého pachatel zná, popř. je mu známa jeho totožnost. Totožnost je zpravidla utajena prostřednictvím výsledku svědka za využití telefonu, popř. i elektronické modulace hlasu. V případě, že soud umožní svědkovi vypovídat v nepřítomnosti pachatele, musí následně obžalovanému sdělit obsah výpovědi svědka, aby měl obžalovaný možnost se k ní též vyjádřit, popř. položit svědkovi prostřednictvím soudu doplňující otázky.

**JE PRÁVEM
SOUDU UČINIT
OPATŘENÍ
K OCHRANĚ
SVĚDKA,
ZEJMÉNA UTAJIT
JEHO PODOBU.**

PRÁVO OBĚTI NA SOUKROMÍ

Novináři, kteří referují o kriminalitě, by měli k obětem trestných činů přistupovat šetrně a s citem. Především by neměli o případech informovat takovým způsobem, aby bylo možné oběti identifikovat. To platí zvláště v případech dětských obětí. Nevhodné informace mohou podle odborníků negativně ovlivnit život obětí i jejich blízkých. Necitlivě zveřejněné informace o obětech kriminality mohou podle odborníků vést i k negativním reakcím okolí, zejména v menších městech a vesnicích. Existují však i případy, kdy oběti kriminálních deliktů samy média vyhledávají a o své zkušenosti otevřeně hovoří. Některým lidem to může pomoci.

Pokud o to oběť, její zmocněnec, zákonný zástupce, opatrovník nebo důvěrník požádají, vedou se údaje o jejich bydlišti a doručovací adrese, o jejich místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání, a o jejich osobních, rodinných a majetkových poměrech tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení, policisté a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci. Je-li to však nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení nebo pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede, zpřístupní potřebné údaje příslušný policista nebo orgán činný v trestním řízení; o zpřístupnění a jeho důvodech učiní záznam do spisu.

**OBĚTI MAJÍ
I PRÁVO NA
ŠETRNÉ
MEDIÁLNÍ
ZACHÁZENÍ.**

KDE HLEDAT POMOC

Nezisková nestátní organizace, která v ČR poskytuje bezplatnou pomoc všem obětem trestných činů a má celostátní působnost, se jmenuje **Bílý kruh bezpečí**. Bližší informace o organizaci i pomoci, kterou poskytuje, je možné získat na www.bkb.cz nebo na nepřetržitě tel. lince krizové pomoci Bílého kruhu bezpečí: 257 317 110.

Na území České republiky působí i další organizace, které se zaměřují na pomoc obětem, a to podle určitých trestných činů, např. pomoci obětem domácího násilí, obětem zneužívání či obětem obchodování s lidmi nebo obětem dopravních nehod. Bližší informace je možné nalézt na internetu (např. v Registru poskytovatelů sociálních služeb).

Zdravotnická péče

Pokud jste byli v důsledku trestného činu zraněni, vyhledejte odbornou lékařskou pomoc. Lékaři uveďte skutečnou příčinu vašeho zranění, kterou lékař zanese do zdravotní dokumentace (to může být v budoucnu pro vás důležitým důkazem v rámci trestního řízení i pro náhradu škody či peněžitou pomoc státu).

Seznam všech zdravotnických zařízení registrovaných na území České republiky, na která je možné se v případě potřeby obrátit, jsou k nalezení na internetových stránkách Ministerstva zdravotnictví ČR www.mzcr.cz pod odkazem „Občan/pacient“ a heslem „kde najdu nejbližší“.

V případě akutního ohrožení a potřeby okamžité pomoci, volejte linku 155 – rychlou záchrannou službu (případně využijte tísňové volání na lince 112).

**BÍLÝ KRUH
BEZPEČÍ
POSKYTUJE
BEZPLATNOU
POMOC VŠEM
OBĚTEM
TRESTNÝCH ČINŮ.**

KDE JEŠTĚ HLEDAT POMOC

Oběti trestných činů mohou čerpat informace ze zdrojů státem registrovaných sociálních služeb, sociální dávky v nouzi a event. pomoc ze strany sociálních pracovníků státu. Podrobnější informace jsou dostupné na internetu nebo přímo na sociálních odborech úřadů v místě bydliště oběti trestného činu.

Přehled poskytovatelů registrovaných sociálních služeb v ČR naleznete v Registru poskytovatelů soc. služeb – <http://iregistr.mpsv.cz/>

Přehled poskytovatelů služeb pomoci obětem trestných činů je nově také na www.justice.cz, avšak tento registr je složitě členěn podle jednotlivých druhů pomoci registrovaných a akreditovaných (právní informace, psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, restorativní programy aj.) a uživatel se v něm těžko orientuje, pokud hledá komplexní pomoc bezprostředně po činu.

Kromě nároku na náhradu škody od pachatele má oběť trestného činu právo požádat o peněžitou pomoc stát podle zákona č. 45/2013 Sb. O peněžitou pomoc lze požádat stát nejpozději do dvou let ode dne, kdy došlo ke spáchání trestného činu, příp. kdy se poškozený o spáchání trestného činu dozvěděl, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu. Státní orgán, u kterého je možné žádat peněžitou pomoc, je **Ministerstvo spravedlnosti ČR, odbor odškodňování, Praha 2, Vyšehradská 16, PSČ 128 10**. Formulář žádosti je umístěn na stránkách www.justice.cz pod odkazem „Ministerstvo spravedlnosti“ a následně pod heslem „odškodňování“.

**OBĚTI TRESTNÝCH
ČINŮ MOHOU
ČERPAT POMOC
ZE ZDROJŮ
REGISTROVANÝCH
SLUŽEB.**

Oběti trestného činu včetně pozůstalých po obětech řeší často velmi komplikované životní situace, které jsou pro ně zátěžové, těžko řešitelné až nezvladatelné. V tomto směru mohou obětem a jejich rodinám pomoci i další služby, zejména jediná nonstop linka telefonické krizové pomoci, krizová centra, azylové domy, psychiatrické ambulance, neziskové organizace zaměřené na pomoc konkrétním skupinám obyvatel, terapii a další.

Hleďte například:

Pomoc obětem trestných činů –

Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz

Nonstop telefonická krizová

pomoc pro oběti trestných činů na tel.: 257 317 110

Pomoc osobám ohroženým

domácím násilím – Intervenční centra:

www.domaci-nasili.cz

Nonstop DONA linka - pomoc

osobám ohroženým domácím

násilím – tel.: 251 51 13 13 nebo

www.donalinka.cz

Krizové centrum pro děti a

mládež – Praha: www.dkc.cz, Brno:

www.spondea.cz

Krizové centrum pro dospělé

– RIAPS (Praha): www.csspraha.cz/

krizove-centrum-riaps,

Azylové domy pro týrané ženy –

Acorus (Praha): www.acorus.cz,

ROSA (Praha): www.rosa-os.cz

Pomoc seniorům v obtížných

životních situacích – Život 90:

www.zivot90.cz

Azylové domy – Sdružení

azylových domů: www.azylovedomy.cz

Poradny pro rodinu, manželství

a mezilidské vztahy – Asociace

manželských a rodinných poradců ČR:

www.amrp.cz

Linky důvěry – Česká asociace

pracovníků linek důvěry: www.capld.cz

Občanské poradny –

Asociace občanských poraden:

www.obcanskeporadny.cz

Centrum krizové intervence

(Praha): www.plbohnice.cz/home3/cz,

Spirála (Ústí nad Labem):

www.spirala-ul.cz

Pokud budete váhat, která služba by byla pro vás nejvhodnější, zavolejte na nepřetržitou tel. linku Bílého kruhu bezpečí, kde vám poradí a předají kontakt – tel.: 257 317 110.

UŽITEČNÉ KONTAKTY

Policie ČR – linka 158 (nonstop)

Telefonická krizová pomoc pro oběti kriminality – 257 317 110 (nonstop)

DONA linka pro oběti domácího násilí – 251 511 313 (nonstop)

Krizové centrum RIAPS, krizová intervence – 222 586 768 (nonstop)

Linka důvěry (Praha) – 222 580 697 (nonstop)

Linka bezpečí, pro děti do 18 let – 116 111 (nonstop zdarma)

Dětské krizové centrum – 241 484 149 (nonstop)

Senior telefon – 800 157 157 (nonstop zdarma)

České sdružení obětí dopravních nehod – 739 983 321

La Strada – 222 717 171

Kontakty na příslušné **soudy a státní zastupitelství**, vč. telefonických a emailových kontaktů, je možné získat na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR www.justice.cz pod odkazem „Soudy“, „Státní zastupitelství“.

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ KONTAKTY NA STÁTNÍ ORGÁNY, PRÁVNÍ POMOC A BEZPEČÍ

Kontakty na **příslušné útvary Policie ČR**, vč. telefonických a emailových kontaktů, je možné získat na webových stránkách Policie ČR www.policie.cz pod odkazem „Kontakty“.

Všichni **advokáti**, kteří mají oprávnění poskytovat právní pomoc na území České republiky, jsou registrováni v profesní organizaci Česká advokátní komora

(www.cak.cz pod odkazem „Seznam advokátů“).

INDEX

JAKÉ ZMĚNY SE V CHOVÁNÍ OBĚTI MOHOU PROJEVIT PO TRESTNÉM ČINU? . . .	6
VÁHÁTE, ZDA OZNÁMIT, NEBO NEOZNÁMIT TRESTNÝ ČIN?	7
JAK NAPSAT TRESTNÍ OZNÁMENÍ?	8
POVINNOST OZNÁMIT NEBO PŘEKAZIT TRESTNÝ ČIN	9
VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU	10
ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM.	11
ROZHODNUTÍ.	12
OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU A JEJÍ PRÁVA	15
PRÁVO NA INFORMACE	18
PRÁVO NA POSKYTNUTÍ ODBORNÉ POMOCI	20
PRÁVA POŠKOZENÉHO V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	21
OCHRANA PŘED HROZÍCÍM NEBEZPEČÍM.	22
PRÁVO NA OCHRANU PŘED DRUHOTNOU ÚJMOU	23
PRÁVO NA PŘEKLAD A TLUMOČENÍ	24
PRÁVO OBĚTI NA AKTIVNÍ ÚČAST V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	25
MOŽNOSTI MEDIACE A ALTERNATIVNÍ ZPŮSOBY ŘÍZENÍ	28
PRÁVO NA PRÁVNÍ POMOC.	29
PRÁVO NA DOPROVOD DŮVĚRNÍKEM	30
CO MŮŽE ZAHRNOVAT NÁROK NA NÁHRADU ŠKODY	31
PENĚŽITÁ POMOC STÁTU	34
JAKÁ JE VÝŠE PENĚŽITÉ POMOCI STÁTU?	35
OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU, KTERÁ ŽIJE MIMO ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.	36
PRÁVO NA OCHRANU.	37
ODDĚLENÉ ČEKÁRNÝ PRO POŠKOZENÉ A SVĚDKY OBŽALOBY	38
OCHRANA IDENTITY SVĚDKA.	39
PRÁVO OBĚTI NA SOUKROMÍ.	40
KDE HLEDAT POMOC	41
KDE JEŠTĚ HLEDAT POMOC.	42
NEZISKOVÉ ORGANIZACE	43
UŽITEČNÉ KONTAKTY	44

With financial support from
the Criminal Justice Programme
of the European Union

